

Aktindsigt i statslige sager – ministerier og styrelser

Statslige myndigheder – ministerier, styrelser og nævn – er fuldt ud underlagt offentlighedsloven. Men der er særlige undtagelser for politisk rådgivning, som kan besværliggøre aktindsigt i ministeriernes arbejde.

Staten som aktindsigtsmål

Statslige myndigheder – herunder alle ministerier, styrelser, direktorater, nævn og råd – er fuldt ud underlagt offentlighedsloven. Det betyder, at du kan søge aktindsigt i alle dele af statsforvaltningen, fra det lille nævn til de store ministerier.

Statslige sager er ofte af stor samfundsmæssig betydning: lovforberedelse, forvaltning af store bevillinger, tilsyn med brancher og erhvervsliv, internationale aftaler og meget mere. Aktindsigt er et vigtigt redskab til at følge med i, hvad der foregår.

Sådan søger du aktindsigt hos en statslig myndighed

De fleste ministerier og styrelser har en aktindsigtsportal eller -procedure på deres hjemmeside. Du kan også altid sende din anmodning via digital post eller e-mail. Husk at angive:

- Emnet for din anmodning
- Relevant tidsperiode
- Dokumenttyper du søger (korrespondance, interne notater, rapporter mv.)
- Dine kontaktoplysninger

Ministerrådgivning – den kontroversielle undtagelse

En af de mest omdiskuterede dele af offentlighedsloven fra 2013 vedrører ministerrådgivning. Ifølge § 27, stk. 2-4 er visse dokumenter, der er udarbejdet af særlige rådgivere til en ministers personlige brug, undtaget fra aktindsigt. Det gælder fx:

- Politiske analyser og strategier udarbejdet af særlige rådgivere
- Kommunikation, der udelukkende vedrører en ministers politiske profilering
- Visse interne drøftelser om politisk taktik og timing

Denne undtagelse er særdeles kritiseret, fordi den kan bruges til at afskærme politiske beslutningsprocesser fra offentlig kontrol. Det er vigtigt at vide, at undtagelsen er snæver og ikke dækker alle ministerielle dokumenter – blot de specifikt politisk-strategiske.

Hvad er stadig tilgængeligt?

Til trods for ministerrådgivningsundtagelsen er store dele af ministeriernes arbejde stadig tilgængeligt:

- Faglige notater og analyser fra embedsmænd
- Korrespondance med interesseorganisationer og virksomheder
- Høringssvar og høringsnoter
- Grundlaget for lovforslag og bekendtgørelser
- Kontrakter og aftaler indgået af ministerier

Styrelsen vs. ministeriet

I mange tilfælde er det en styrelse – og ikke selve ministeriet – der håndterer din sag. Styrelserne er typisk mere teknisk-administrative og er mindre berørt af de kontroversielle ministerrådgivningsregler. Aktindsigt hos styrelserne er derfor ofte mere ligetil.

Eksempler på styrelser, hvor aktindsigt bruges hyppigt:

- Sundhedsstyrelsen (sundhed og medicin)
- Miljøstyrelsen (miljøtilsyn og -tilladelser)
- Styrelsen for Patientsikkerhed (klager over sundhedsvæsenet)
- Digitaliseringsstyrelsen (it og digitale løsninger)
- Statens Serum Institut (folkesundhed)